

Čtrnáctideník o Evropské unii z české perspektivy

V tomto vydání najdete

Kam kráčíš, Rakousko? Předčasné volby z pohledu EU a ČR
Běloruské volby ve znamení nenaplněných očekávání
Pomůže finanční krize k rychlejšímu přijetí Zákona pro malé a střední podnikání?
Připravovaná legislativa - limity emisí CO₂ pro automobily
Předsednictví 2009: České předsednictví a mládež - budoucnost Evropy?

Mini-analýzy

Kam kráčíš, Rakousko? Předčasné volby z pohledu EU a ČR

Vladimír Beroun, Michal Vít

Pravicový populismus v Rakousku citelně posílil po předčasných volbách, jejichž konečným výsledkem je upevnění strany Svobodných (FPÖ) a Svazu pro budoucnost Rakouska (BZÖ), které společně získaly bezmála třetinu voličů. Nebývale oslabily obě strany někdejší velké koalice – lidovci (ÖVP), jejichž předseda a dosavadní vicekancléř Wilhelm Molterer po tomto historickém neúspěchu rezignoval, a sociální demokracie (SPÖ), nevýrazná vítězka voleb.

Roznětkou předčasných voleb byl spor mezi SPÖ a ÖVP v otázkách rakouské politiky vůči EU. Nehledě na četná ekonomická pozitiva, zaměřily FPÖ a BZÖ svou předvolební kampaň na aspekty imigrantů. Rakouský vůdce BZÖ Jörg Haider dokonce prohlásil, že chce opět zavést kontroly na hranicích. Extrémní pravice se podobně těší velké popularitě i ve Švýcarsku. Na rozdíl od Rakouska však Švýcaři odmítli návrh populistů na zpřísnění imigračního zákona. Kombinace útočné volební kampaně a „vyhoření“ stran velké koalice tak vedla k posílení pravicových populistických stran v Rakousku. Vyjednávání o budoucí vládě je velmi složité: ÖVP není jednotná, SPÖ obviňuje lidovce, že jsou ochotni se spojit s populisty, J. Haider využívá své posílené situace a je připraven diskutovat o všech možných koalicích. Jeho posledním návrhem byla koalice ÖVP, Zelených a BZÖ. Očekává se však, že navzdory jasnému signálu voličů bude opětovně obnovena velká koalice SPÖ a ÖVP.

Je nepravděpodobné očekávat výrazné změny v česko-rakouských vztazích, v tuto chvíli je však téměř nemožné předpovědět, jakým směrem se bude rakouská zahraniční politika profilovat. Dnes je stejně tak velmi nepravděpodobné, že by Rakousku hrozilo zavedení diplomatických sankcí ze strany EU, jak tomu bylo v únoru roku 2000 po vzestupu Jörga Haidera. V této souvislosti nebude ani zahraniční politika vůči ČR tak agresivní s ohledem na reálnou sílu populistů. Stejně tak se očekává, že žaloba Wenera Neubauera z FPÖ na ČEZ bude po volební kampani zametena pod koberec. Češi se ovšem v nejbližší době nedočkají otevření rakouského pracovního trhu.

Běloruské volby ve znamení nenaplněných očekávání

Jana Drlíková, Jan Husák

Parlamentních voleb v Bělorusku, od kterých Západ očekával změny, se 28. září zúčastnilo 75,3 % občanů. Změny sliboval nejen vývoj rusko-běloruských vztahů, ale i některé předvolební kroky. O 110 parlamentních křesle se ucházelo 263 kandidátů, z čehož bylo 70 opozičních. Také zahraničním pozorovatelům bylo umožněno dohlížet na průběh voleb. I přes tyto pozitivní signály nebyla očekávání naplněna - všechna parlamentní křesla jsou v Lukašenkových rukách.

Západ před volbami hovořil o možnosti zrušení sankcí a otevření evropského trhu Bělorusku za předpokladu, že by se do parlamentu dostaly alespoň některé opoziční strany. A. Lukašenko si byl však jist, že Západ volby uzná. To se částečně potvrdilo, když po vyhlášení výsledků a vydání zprávy OBSE byla Evropská komise ve svém hodnocení velmi zdrženlivá.

Rada i komisařka pro vnější vztahy B. Ferrero-Waldnerová se shodly, že volby měly zároveň pozitivní i negativní stránky. V závěrečné zprávě OBSE je negativně hodnoceno sčítání hlasů. Pozorovatelé totiž nebyli připuštěni ke 35 % sčítání hlasů a z těch případů, ke kterým byli připuštěni, shledali 48 % za velmi špatné. Žádné prohlášení však ale jasně nedeklaruje, zda opravdu nakonec ke zrušení sankcí dojde.

České ministerstvo zahraničí se k volbám vyjádřilo zdrženlivěji než např. slovenské, když ve svém prohlášení konstatovalo, že i přes drobná zlepšení volby neodpovídaly zcela evropským standardům. Zároveň zdůraznilo zájem na vzájemné spolupráci a vyslovilo podporu snaze Visegrádské čtyřky o zlevnění schengenských víz pro běloruské občany.

Pomůže finanční krize k rychlejšímu přijetí Zákona pro malé a střední podnikání (Small Business Act)?

Václav Bacovský

Světová finanční krize a zájem francouzského předsednictví pravděpodobně napomohou tomu, aby na prosincové Radě byl nakonec přijat balíček opatření zlepšující podmínky pro malé a střední podniky (dále MSP), které tvorí páteř evropského hospodářství. Právě ony jako první pocítí důsledky nestabilních finančních trhů. Na zářijovém zasedání Rady pro konkurenceschopnost zdůraznil Günther Verheugen, že kromě dlouhodobých opatření musí být zvažena i rychlá pomoc MSP.

Balíček je inspirován stejnojmenným americkým aktem a má i podobné ambice. Když byla při vzniku Lisabonské strategie analyzována příčina nižší konkurenceschopnosti, byl rozdíl stavu MSP v EU a v USA klíčovým faktorem. Snaha zjednodušit a zlepšit podnikatelské prostředí (přístup ke kapitálu, dostupnost nových technologií, vymahatelnost práva - zejména včasného placení, zvýšení podílu na veřejných zakázkách) a snížit administrativní zátěž (o 25 % do 2012) vedla Evropskou komisi v roce 2007 k představení strategie, která byla vedena heslem „Nejprve myslí na nejmenší“ (Think Small First). V první polovině letošního roku následovala veřejná konzultace, která vyústila v červnový legislativní balíček nazvaný „Small Business Act“. Balíček však nebude právně závazný, řešení budou podle principu subsidiarity hledána primárně na regionální a státní úrovni. Implementace v členských státech však většinou vážne, na čemž ztroskotává celá Lisabonská strategie.

Od identifikování problémů uplynulo osm let a EU stále na přijetí konkrétních opatření pro MSP čeká. A to i přesto, že se jedná o nekonfliktní materiál (nepočítáme-li návrh na snížení podnikových daní), který nevyvolává výtky od jednotlivých členských států. Přijetí Small Business Actu by tak mohlo posunout do doby českého předsednictví, což by zajisté bylo mediálně atraktivní. Nakonec ale Francie zřejmě vše dotáhne do konce roku. Podnikatelé ale varují, že balíček je spíše jen prvním krokem, než definitivním řešením, a proto by se mělo naše předsednictví i nadále v této oblasti angažovat.

Připravovaná legislativa - limity emisí CO₂ pro automobily

Ondřej Picka

V prosinci předložila Evropská komise návrh směrnice, která stanovuje limit průměrných emisí CO₂ pro jednotlivé výrobce osobních automobilů. V současné době je návrh diskutován na půdě Evropského parlamentu, kde se mi již v uplynulém týdnu dostalo významné podpory. Zatímco Výbor pro průmysl navrhl 1. září významné změny znamenající např. zmírnění legislativy v prvních letech platnosti a snížení pokut, významnější Výbor pro životní prostředí se v rámci tohoto legislativního procesu 25. září překvapivě v poslední chvíli v klíčových bodech postavil za Komisi. Definitivní slovo za Evropský parlament řekne plénum tento či příští měsíc.

Zásadní bude rovněž postoj Rady. Od počátku zde byl zřejmý konflikt mezi státy - které vyrábějí větší, a tedy více emitující vozy - vedené Německem a usilující o zmírnění návrhu a státy - které jsou domovem automobilkám zaměřujícím se na vozy nižších tříd jako Francie či Itálie. Na mezivládní scéně začíná převládat snaha o zmírnění legislativy. Francie se nachází v předsednické pozici a je patrná její snaha o kompromis, zejména prosazuje ideu zmírnění legislativy v prvních letech.

Česká republika patří do německého tábora. Automobilový průmysl se pro její ekonomiku stal v posledních letech velmi důležitým, vedle výrobců zde sídlí řada dodavatelů českých i zahraničních automobilek. Je pravděpodobné, že legislativní proces nebude během francouzského předsednictví dokončen, a tak ČR bude v příštím půlroce moderovat tato klíčová jednání.

Komentované zprávy

EU kritizuje Irsko za rozhodnutí krýt bankám jejich deposit

Irská vláda se rozhodla krýt všechny závazky, vklady a pohledávky šesti největším irským bankám po dobu dvou let. Podle některých kritiků to ale zvýhodňuje irské banky oproti jejím konkurentům z ostatních evropských zemí. Předseda Evropské komise J. Barroso naopak tvrdí, že by Evropa měla irský příklad následovat. [Více](#)

Operační program Věda a výzkum pro inovace podepsán

Ministr Ondřej Liška podepsal 1. října v Bruselu na půdě Evropské komise potřebné dokumenty k operačnímu programu Věda a výzkum pro inovace, který umožní získat výzkumným institucím, vědcům a vysokým školám 2,4 miliardy eur do roku 2013. Ministerstvo školství tak čeká zřejmě největší výzva od jeho vzniku – zvládnout uspokojivě vyčerpat zmíněné peníze. [Více](#)

Konec vojenské mise EU v Bosně

Ministři obrany členských zemí EU ve francouzském Deauville rozhodli, že bosenská vojenská mise „Althea“, činná od roku 2004, bude transformována na civilní misi. Výdaje EU na stabilizaci regionu činily ročně asi 71,7 miliónů eur. Na misi participovali do července letošního roku i čeští vojáci. [Více](#)

EU doufá v ukončení řecko-makedonského sporu o název

Sedmnáctiletý spor o oficiální název Makedonie by podle komisaře EU pro rozšíření Olliho Rehna měl skončit, pokud chce Makedonie vstoupit do EU a NATO. Řecko odmítá jeho název kvůli možným teritoriálním nárokům v stejnojmenném řeckém regionu. Spor zůstává pro Makedonii od roku 2005 hlavní překážkou přistoupení, i když tlak na jeho řešení se stupňuje. Kompromisem se nejvíce byt ani název Bývalá Jugoslávská republika Makedonie. [Více](#)

Ukrajina se po dlouhých vyjednávání dohodla s Ruskem na dodávkách ropy

Ukrajina se nakonec dohodla s Ruskem na další tříleté období, kdy bude Ukrajina platit mezi \$250 -300 za 1000 kubiků ropy, což je stále skoro poloviční cena, kterou Gazprom účtuje jiným evropským státům (ty platí za stejné množství okolo \$500). V pozadí dlouhých jednání je ukrajinská pro-západní politika a postoj k nedávnému vývoji na Kavkaze. [Více](#)

Tipy na publikace

Centre for European Policy Studies

Na sklonku září vydaná publikace "[The Perfect Storm: The Political Economy of the Fischler Reforms of the Common Agricultural Policy](#)" uceleně popisuje pokusy Franze Fischlera o reformu Společné zemědělské politiky EU v době, kdy zastával post komisaře pro zemědělství.

CEVRO

Publikace autorů působících v Mezinárodním politologickém ústavu v Brně pod názvem "[Energetická bezpečnost v Evropě a pozice České republiky](#)" se zabývá aktuální energetickou situací v EU a zejména v ČR v korelaci s napjatými vztahy s Ruskem.

Centre for European Reform

V nové publikaci "[Pipelines, politics and power](#)" dvanáct odborníků analyzuje vztah EU a Ruska jako jejího nejdůležitějšího dodavatele energie. Zodpovídá takové otázky jako: Používá Kreml energii jako politickou zbraň? Může a měla by EU snížit svou závislost na ruských uhlovodanech? Co znamená energetická solidarita? Panuje mezi EU a Ruskem válka ropvodů?

Pozvánky

Konference: Jihovýchodní Evropa, islám a EU

Kdy: 6. října 2008, 10:00 - 15:00

Kde: Lichtenštejnský palác, U Sovových mlýnů 4, Praha 1

Pořadatel: Občanský Institut

Hosté: Gyorgy Lederer - kanadsko-maďarský arabista, Filip Tesař - Ústav mezinárodních vztahů, František Šístek - Historický ústav AV ČR

[Více](#)

Přednáška: Evropa a přistěhovalectví

Kdy: 16. října 2008, od 18:00

Kde: Univerzita Karlova, Karolinum, Modrá posluchárna, Ovocný trh 3, Praha 1

Pořadatel: Francouzský institut

Hosté: Patrick Gaubert - europoslanec, předseda Mezinárodní ligy proti rasismu a antisemitismu (LICRA) a podpředseda Komise pro lidská práva v Evropském parlamentu

[Více](#)

Konference: Od „Pevnosti Evropa“ k „Evropě bez bariér“? Priority českého předsednictví ve vnějších vztazích EU z transatlantického pohledu

Kdy: 20. října 2008, 09:00 - 18:30

Kde: Ministerstva zahraničních věcí ČR, Černínský palác, Praha 1

Pořadatel: Institut pro evropskou politiku Europium, Policy Association for an Open Society

Hosté: Richard W. Graber - velvyslanec USA v ČR, Ilona Teleki - Center for Strategic and International Studies, Jelena Milic - Centre for Euro-Atlantic Studies, Peter Van Praagh - German Marshall Fund of the United States, Nicu Popescu - European Council on Foreign Relations

[Více](#)

Očekávané události

Jednání Rady ministrů financí a hospodářství (ECOFIN)

Dne 7. října se v Lucemburku sejdou ministři financí členských států, zástupci Evropské komise a Evropské centrální banky. Hlavními tématy jednání bude situace na finančních trzích a její dopady, růst cen pohonných hmot či zpomalování evropské ekonomiky. Dále by ministři měli diskutovat o novele směrnice o DPH, připravit zprávu o fungování trhu s ropou a setkat se s ministry financí středomořských států. Závěry jednání by měly být předloženy na plánovaném summitu EU. [Více](#)

Summit Evropské rady

Ve dnech 15. – 16. října proběhne v Bruselu oficiálně první zasedání Evropské rady během francouzského předsednictví. Začátkem září již proběhl mimořádný summit, který reagoval na události na Kavkaze. Hlavními body nadcházejících jednání by měl být další vývoj Lisabonské smlouvy, diskuse o zlepšení finanční stability EU či o unijní energetické bezpečnosti. Rada by měla také formálně potvrdit přijetí paktu o migraci, jehož prosazení je jednou z hlavních priorit francouzského předsednictví. [Více](#)

Českou republiku čeká žaloba Evropské komise

Poněvadž ČR jako jediná členská země EU dosud neschválila antidiskriminační zákon hrozí jí nejpozději do měsíce žaloba u Evropského soudního dvora a pravděpodobně vysoké sankce. V květnu zákon vetoval prezident Václav Klaus a opětovně projednání v Poslanecké sněmovně bylo kvůli krajským a senátním volbám odloženo. Podpora zákona nadpoloviční většinou poslanců není jistá. Proto lze očekávat, že zákon ani v nejbližší době v platnost nevstoupí. [Více](#)

Předsednictví 2009

Mini-analýza: České předsednictví a mládež - budoucnost Evropy?

Jan Husák

Dne 4. září začala oficiální informační kampaň k českému předsednictví „Evropě to osladíme“, takřka paralelně s ní se objevil na internetu portál Evropa mladýma očima. Jedná se o informační kanál zaměřený na podporu kampaně českého předsednictví v oblasti mládeže. Jakou roli sehraje Česká republika v této oblasti a jak se s ní prakticky vypořádá?

Je nutné zdůraznit, že politika mládeže je v gesci členských států a nikoliv primárně na bedrech EU. Z přirozených důvodů ovšem mládež leží na srdci v menší či větší míře všem politickým entitám. Primární právo EU dokonce ukotvuje ve článcích 149 a 150 Smlouvy z Nice řadu praktických idejí ve vzdělávání – uznávání kvalifikací, podpora výměn, začleňování do pracovního procesu a společnosti, rozvíjení schopností a znalostí mladých lidí atd. K praktické dohodě však dochází na základě otevřené metody spolupráce. Jejimi výsledky jsou např. program Erasmus, program celoživotního učení, Mládež v akci nebo také Bílá kniha o mládeži (2001). V ní a následně i v Paktu o mládeži je ukotvený pilíř participativní účasti mládeže na politice v podobě stálého strukturovaného dialogu mládeže.

Část odpovědi na otázku, jak se ČR s touto problematikou vypořádá je právě portál Evropa mladýma očima, který je také českým výstupem evropské politiky mládeže. Informuje o akcích, které jsou/budou buď přímo finančně podpořeny Kampaní na počest a podporu předsednictví mezi mládeží a zároveň o účasti mládeže na rozhodovacích procesech, které se jich bezprostředně týkají. Příležitost k tomuto budou mít mladí zejména na Předsednickém setkání mládeže (Presidency youth event).

Dalšími akcemi českého předsednictví budou Konference o mládeži, k partnerství vzdělávacích institucí a zaměstnavatelů, o posílení Evropského výzkumného prostoru vlivem výzkumných

infrastruktur či schůzka generálních ředitelů Komise a neformální jednání ministrů pro vzdělání a pro konkurenceschopnost.

Česká republika bude hledat jak předsednický kompromis, tak hájit své vytyčené priority a „Evropu bez bariér“. V oblasti mládeže to bude obzvláště důležité, neboť hlavní náplní všech aktivit bude projednávání hodnocení stávajících politik a příprava změn do budoucna zejména pro období po roce 2010, kdy řada programů a koncepcí končí. České předsednictví by mělo přijmout novou strategii Vzdělání a odborné přípravy, stejně jako vtisknout novou podobu hlavním cílům mezinárodní spolupráce vysokých škol (Boloňský proces). K tomu se chce zaměřit na rozvoj partnerství mezi školami a podniky. Stejně tak je i rok 2009 reformním v oblasti Paktu o mládeži a souvisejících politikách. Prioritami samotné mládeže a zastupujících organizací zde budou zejména otázky dobrovolnictví a neformálního vzdělávání. Role ČR bude tedy ve velké míře mediační a iniciační. Jak příhodné je motto zmiňovaného portálu „Jedeme v tom společně“.

Komentovaná zpráva: ČR spolupracuje na předsednictví s renomovanou mezinárodní institucí

Karel Ulík

V úterý 30. září podepsal místopředseda pro evropské záležitosti Alexandr Vondra smlouvu o členství České republiky v ekonomickém think-tanku Bruegel. Od tohoto kroku si ČR slibuje především odbornou podporu během nadcházejícího předsednictví. Bruegel (Brussels European and Global Economic Laboratory) poskytuje svým členům, k nimž patří 17 členských států EU a 22 mezinárodních firem, poradenství v politicko-ekonomických otázkách, zpracovávání analýz či pomoc při přípravě odborných konferencí. Tento bruselský think-tank, který loni podrobil kritice státy EU za nedostatek financí ve vysokoškolském sektoru, byl založen v roce 2005 a jako jediný je částečně financován členskými státy EU. Bruegel by mohl během předsednictví spolupracovat například na přípravě konference „Největší rozšíření EU: 5 let poté“, pražského zasedání o Lisabonské strategii či tvorbě analýz v oblasti mobility na trhu práce.

Newsletter vyjadřuje názory autorů. Názory vyjádřené v textu nemusí být nutně stanoviskem Asociace pro mezinárodní otázky.

Koordinátorka projektu: Ivana Jemelková Tajemnice: Lenka Ryjáčková Mini-analýzy: Václav Bacovský, Vladimír Beroun, Jana Drlíková, Jan Husák, Ondřej Pícka, Michal Vít Komentované zprávy: Jana Drlíková, Miroslava Gajdošová Tipy na publikace: Jana Slavíková, Michal Vít Pozvánky: Miroslava Gajdošová, Jana Srpová Očekávané události: Lenka Ryjáčková Předsednictví 2009: Jan Husák, Karel Ulík Korektury: Lenka Ryjáčková (koordinátorka), Michal Vít Odborná editace: Václav Bacovský, Ivana Jemelková, Karel Ulík Grafický návrh: Side2 Sazba: Josef Vomáčka Kontakt na redakci: newsletter.ep@amo.cz

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) Žitná 27, 110 00 Praha 1 Tel./Fax: +420 224 813 460 E-mail: info@amo.cz / www.amo.cz

© Asociace pro mezinárodní otázky 2008
